POMORSKI OKRĘG WOJSKOWY

DOWÓDZTWO OKRĘGU

JAWNE

[redacted]

EGZ. NR. 3

Załącznik Nr 1 do pisma [illegible] Nr 0323

z dnia „ 1985 - 02 - 28 " 19 r.

32/070

BIBLIOTEKA ★ Sztabu Pomorskiego Okręgu Wojskowego ★ Nr ewid. 03879 - 5. KWIEC 1985

Do Biblioteki WYŻSZEJ SZKOŁY OFICERSKIEJ WOJSK LĄDOWYCH AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP

OMÓWIENIE

ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO Z WOJSKAMI

PK „ RUBIN -85 "

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

45593
BIBLIOTEKA NAUKOWA AON WP
Archiwum Działu Historii Społecznych
Nr ewid.

PRZEPROWADZONE 27.02 - 4.03.1985 R.

BYDGOSZCZ

POMORSKI OKRĘG WOJSKOWY

DOWÓDZTWO OKRĘGU

JAWNE

[redacted]

EGZ. NR. 3.....

Załącznik Nr 1 do pisma [illegible] Nr 0323
z dnia „1985-03-20" r.

32/070

BIBLIOTEKA ★ Nr ewid. 03879 ★ 5. KWIEC 1985 ★ Pomorskiego O.K. ★ Sztab-Inspektorat

WOJSKOWA AKADEMIA TECHNICZNO-INŻYNIERYJNA ★ BIBLIOTEKA GŁÓWNA ★ SZTABU GENERALNEGO WP ★ Do potwierdzenia

[redacted]

OMÓWIENIE

ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO Z WOJSKAMI PK „RUBIN-85"

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

[redacted] 45593

BIBLIOTEKA NAUKOWA AON WP
Archiwum Bibula Zbiorów Specjalnych
Nr ewid.

PRZEPROWADZONE 27.02 - 4.03.1985 R.

BYDGOSZCZ

ĆWICZEBNE
DOWÓDZTWO
6 Armia
Ćwicz. pk. RUBIN-85
Nr 0125/CW
"9.04. 85 r.

BIBLIOTEKA ★ Dowództwa ★ Wojsk Lądowych ★ Pomorskiego OW ★ V-Sztab
Nr ewid. 01079
25. KWIEC 1985

DO UŻYTKU SŁUŻBOWEGO
TAJNE
"RUBIN-85"
egz nr 3..

Załącznik Nr ..... do pisma wydz. operac. Nr 0323
z dnia „..." ..... 1985 r.

OMÓWIENIE

JEDNOSTRONNEGO, WIELOSZCZEBLOWEGO ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO POŁĄCZONEGO ZE ZGRYWANIEM ARMIJNEGO SYSTEMU ZABEZPIECZENIA TECHNICZNEGO

prowadzonego w dniach 27.02-4.03.1985r. pk."RUBIN-85"

WOJSKOWA AKADEMIA TECHNICZNA IM. JAROSŁAWA DĄBROWSKIEGO
Sygnatura 32/070
60/090

OBYWATELE OFICEROWIE !

Przeprowadzone ćwiczenia pk. "RUBIN-85" stanowi jedno z ważniejszych przedsięwzięć szkolenia wojsk naszego okręgu w bieżącym roku. Było ono istotnym instrumentem praktycznego doskonalenia i zgrywania sztabów związków taktycznych i oddziałów oraz armijnego systemu zabezpieczenia technicznego.

W ćwiczeniu realizowane były wybiorczo problemy operacyjno-taktyczne rozkazu ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w 1985 roku, zobowiązującego nas do "... zapewnienia wysokiej gotowości bojowej i dyspozycyjności wojsk do wykonania zadań operacyjnych, przygotowania związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów do prowadzenia działań bojowych z technicznie dobrze wyposażonym, silnym i podstępnym nieprzyjacielem, lepszego przygotowania dowództw do kierowania wojskami w warunkach intensywnego oddziaływania nieprzyjaciela różnymi środkami ogniowymi w tym szczególnie rozpoznawczo-uderzeniowymi, bronią precyzyjnego rażenia i środkami walki radioelektronicznej".

Działania na stałe unowocześnienie uzbrojenia armii Państw NATO nie jest zjawiskiem przejściowym. Trzeba liczyć się z faktem, że wieloletni program zbrojeniowy będzie realizowany z całą konwekwencją. Został on bowiem ukierunkowany jako proces uzyskania przewagi militarnej - stymulator ekonomiki kapitalizku oraz dążenia do wyścigu zbrojeń na wyczerpanie ekonomiczne wspólnoty państw socjalistycznych.

BIBLIOTEKA NAUKOWA AGH WF
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. 15593

Szczególną rolę w militaryzacji Zachodu odgrywają Stany Zjednoczone.Z dala od własnych granic montują tu w Europie przyszły teatr działań wojennych, wciągając swych sojuszników coraz głębiej w obszar agresywnych dążeń. Działania te skierowane przeciwko socjalistycznej wspólnocie w tym szczególnie Polsce, prowadzą do wzrostu napięcia, ożywienia rachub na rewizję jałtańsko-poczdamskiego ładu terytorialnego Europy.

My żołnierze najlepiej zdajemy sobie sprawę z tego, że trwałość pokoju jest wprost proporcjonalna do stopnia zdolności bojowej. W tym tkwi najgłębszy sens motywacyjny wysiłku szkoleniowego i gotowości bojowej.

W prowadzonym ćwiczeniu uwzględniono różnorodną problematykę operacyjno-taktyczną o dużym stopniu trudności planistycznych, organizacyjnych i wykonawczych w warunkach zimowych.Założyliśmy w nim rozległe cele : szkoleniowe, sprawdzające i doświadczalno-badawcze. Intencją ich było : doskonalenie w organizacji i praktycznym działaniu podczas przechodzenia wojsk do natarcia i obrony; tworzenie zgrupowania uderzeniowego ; odpierania uderzeń przeważających sił nieprzyjaciela ; prowadzenie ciągłych działań zaczepnych i obronnych ze strzelaniem amunicją bojową w różnych porach doby; zdobywanie i utrzymywanie inicjatywy taktycznej przy maksymalnym wykorzystaniu możliwości techniki bojowej i innych czynników sprawności bojowej.

Dokonaliśmy przy systematyzowanym stopniowaniu trudności zgrywania bojowego ZT i oddziałów w tym także rezerwowych. Sprawdzaliśmy ich stan wyszkolenia taktyczno-ogniowego i specjalistycznego.

W ćwiczeniu nie stosowano prowadzenia działań według zawczasu ustalonych rozwiązań. Wytworzono natomiast takie sytuacje taktyczne, które dawały ćwiczącym swobodę realnego działania i

możliwości alternatywnych rozwiązań. Eksponowały inicjatywę dowódców wszystkich szczebli, sztabów i wojsk oraz pozwoliły na premiowanie tych którzy swą wiedzę i umiejętności najlepiej zastosowali w praktycznym działaniu.

Stąd też szczególną uwagę zwracaliśmy na bezpośrednią, dokładną pracę dowództw w terenie: na skuteczną i rzetelną działalność planistyczno-organizatorską; na racjonalne i we właściwych proporcjach wykorzystanie czynnika czasu w tworzeniu przewagi w walce.

Dla osiągnięcia wytyczonych celów i zrealizowania zadań szkoleniowych efektywnie godziliśmy szeroki rozmach ćwiczenia z maksymalną oszczędnością środków materiałowych. Przeszkolonych zostało praktycznie w warunkach polowych 16.625 żołnierzy, w tym ok. 2.800 powołanych z rezerwy. Na ćwiczenie wyprowadzono ponad 70 czołów, około 200 BWP i transporterów opancerzonych, ponad 30 wyrzutni i moździerzy, ponad 30 haubic, ok.20 środków ppanc, ponad 20 dział plot oraz ponad 2.000 różnego rodzaju typu pojazdów mechanicznych.

Prowadzone ćwiczenie wniosło istotny wkład w kształtowanie sprawności i zdolności bojowej wojsk biorących w nim udział. Dostarczyło wiele możliwości doskonalenia wiedzy otosowanej i umiejętności praktycznych w działaniu oraz doświadczenia w prowadzeniu różnego rodzaju działań bojowych.

Ćwiczenie składało się z trzech głównych etapów poprzedzonych etapem wstępnym.

I. Wstępny etap ćwiczenia obejmował problematykę mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych, organizację przegrupowania na dużą odległość oraz zajęcie rejonów wyjściowych do ćwiczenia.

1. W ramach planowanego szkolenia z zakresu doskonalenia gotowości mobilizacyjnej wojsk okręgu rozwinięto do etatu czasu "W" w trybie zwyczajnym jedenaście jednostek nowo formowanych ze składu 26 RDZ, 11 ABR i kwatermistrzowskich oraz uzupełniono niektóre 12 DZ i pododdziały 2 pchem.

W ramach doskonalenia różnych sposobów prowadzenia mobilizacji rozwinięto w trybie alarmowym 25 pcz oraz powołano mobilizacyjny rzut alarmowy do jednostki formowanej przez pułk.
W realizacji tego procesu doskonalono system powołania i przyjęcia rezerw w jednostkach wojskowych, wojskowych komendach uzupełnień oraz w ogniwach cywilnych partycypujących na rzecz mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk. Dowódcy jednostek mobilizujących właściwie wykorzystali powołania rezerw w trybie zwyczajnym w celu szkolenia kadry i obsług elementów bazy mobilizacyjnej, sprawdzenia przydatności na odpowiednie funkcje i stanowiska żołnierzy rezerwy. Nie w pełni jednak zrealizowano możliwości doskonalenia kierowania przebiegiem mobilizacji. Nie rozwinięto w całości organów wykonawczych dowodców, którymi są zespoły kierowania przebiegiem mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych. Stawiennictwo żołnierzy rezerwy powołanych w trybie zwyczajnym wynosiło średnio 98%.
Realizacja zadań mobilizacyjnych przez 25 pcz w trybie alarmowym - pomimo wykonania w normatywnym czasie - nie przebiegała tak sprawnie jak należało tego oczekiwać. Złożyły się na to niedopracowania w systemie powołania rezerw oraz organizacji ich przyjęcia w jednostce. Wynikały one tylko z pobieżnej

znajomości sposobu realizacji czynności przez osoby zaangażowane bezpośrednio w ten proces, jak i nie zabezpieczenia sił i środków niezbędnych do sprawnego wykonywania zadania.
Występuje również problem odpowiedniego stawiennictwa rezerw podczas mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek w trybie alarmowym.

Pogłębionej analizy tych problemów dokona szef sztabu okręgu i wdroży odpowiednie ustalenia do wyeliminowania występujących niedopracowań.

2. Osiąganie wyższych stanów gotowości bojowej realizowane w miejscu czasowego pobytu przebiegało na ogół poprawnie w normatywnych wskaźnikach czasowych.

W rozruchu systemu alarmowania wystąpiła jednak spora nieporadność służby operacyjnej i dyżurnej jednostek ; wynikająca z niedoszkolenia w tej problematyce. Opuszczenie miejsca czasowego pobytu jak i przemarsz odbywał się dość sprawnie, nie należycie jednak stosowano zasady maskowania w tym działaniu, szczególnie w 9 pz, 5 pz, 124 paplot i 16 batalionie rozpoznawczym.

Ubezpieczenie bezpośrednie i zachowanie bojowe żołnierzy w rejonie nie spełniało zadań ochrony i obrony przeciwrozpoznawczej i przeciwdywersyjnej we wszystkich jednostkach i sztabach. Występował także nienależyty stan porządku wojskowego i wykorzystania środków ułatwiających bytowanie w warunkach polowych zimą w 5 i 9 pz oraz 124 paplot.

Poprawnie realizowana była obsługa techniczna i tyłowe zabezpieczenie bojowe.

3. Planowanie i organizacja przegrupowania na dużą odległość realizowano aplikacyjnie na obligatoryjnym w tym roku Berlińsko-Ruhrskim Kierunku operacyjnym.

Realizujące to zadanie szkoleniowe dowództwa i sztaby dywizji oraz oddziałów rezerwy rozpracowały plany przegrupowania mogące

służyć do organizowania tych działań i dowodzenia wojskami. Analiza wykonanych dokumentów bojowych wykazywała realność dokonanych kalkulacji czasowo-przestrzennych i przyjętego ugrupowania marszowego.

Znacznie słabiej natomiast przedstawiało się planowanie i organizację zabezpieczenia bojowego przegrupowania wojsk,za wyjątkiem realistycznie zaplanowanej osłony przeciwlotniczej w 12 DZ.

Nie rozwiązano odpowiednio, szczególnie w 26 RDZ i RDPanc organizacji przeciwdziałania systemom broni precyzyjnego rażenia. Spłycono organizację obrony przed bronią masowego rażenia,pomijając niektóre istotne przedsięwzięcia jak: wybór bezpiecznych miejsc na postoje lub odpoczynki i problematykę likwidacji skutków jej użycia.

Nie uwzględniono zasad należytego maskowania, jak również bezpieczeństwa łączności i sposobów wykorzystywania środków w systemie łączności oraz przebazowywania eskadry śmigłowców w 26 RDZ i RDPanc. Ułatwiono wprost nieprzyjacielowi rozpoznania kierunku marszu i ugrupowania bojowego dywizji. Słabym ogniwem w działalności, szczególnie 26 RDZ było organizacja służby porządkowo-ochronnej w rejonie wyjściowym podczas marszu i zajmowania nakazanego rejonu.

Nie zorganizowano również we wszystkich dywizjach właściwego kierowania systemem rozpoznania, w rezultacie czego nie było pełnego obiegu informacji rozpoznawczych.Wynikiem ogólnikowej oceny możliwości oddziaływania nieprzyjaciela, a szczególnie jego grup dywersyjno-rozpoznawczych.było zaplanowanie postoju w rejonach szczególnie zagrożonych,bez uprzedniego ich rozpoznawania i ochrony przeciwdywersyjnej.

W zabezpieczeniu tyłowym zbyt optymistycznie potraktowano zużycie i potrzeby uzupełniania materiałowego, szczególnie

materiałów pędnych i smarów oraz zakres i czas odtwarzania zdolności bojowej w konkretnych warunkach atmosferycznych.

4. Praktyczne przegrupowanie ćwiczących wojsk i zajmowanie rejonów wyjściowych do działania odbyło się na ogół poprawnie pomimo braku map u dowodców pododdziałów w 26 RDZ.

Problem organizacji i prowadzenia rozpoznania w czasie przegrupowania oraz rejonu ześrodkowania w zakresie ochrony i przeciwdziałania grupom dywersyjno-rozpoznawczym nieprzyjaciela nie był uwzględniony kompleksowo,za wyjątkiem 7 BAH,2 pa i 99 dappanc /12 DZ/. Nie dokonywano również wcześniejszego ubezpieczania bojowego i rekonesansu rejonu ześrodkowywania,poza 7 BAH,2 pa i 99 dappanc. Utrudniało to zajmowanie rejonów i kierowanie rozmieszczeniem w nich pododdziałów.

Nienależycie również potraktowano doprowadzenie sygnałów powszechnego ostrzegania i alarmowania do najniższych szczebli i poinstruowania żołnierzy o sposobie działania na wypadek zagrożenia.

Nie ustalono również zapasowych rejonów ześrodkowania dla poszczególnych elementów ugrupowania. Ograniczało to znacznie możliwość zorganizowanego wyjścia wojsk w wypadku zagrożenia - negatywnie wpływając na zachowanie ich żywotności.

Zadania szkoleniowe wstępnego etapu ćwiczenia zostały wykonane i założone cele osiągnięte. W dalszej działalności organizacyjno-szkoleniowej należy:

- gotowość mobilizacyjną traktować jako nieodłączny i priorytetowy składnik ogólnego systemu gotowości bojowej wojsk ;
- skuteczniej i precyzyjniej szkolić w zakresie sprawności alarmowej działania, również w miejscu czasowgo pobytu jednostek ;
- osiągnąć efektywniejszą sprawność w planowaniu i organizowaniu

przegrupowania oraz skrupulatnym i wszechstronnym zabezpieczaniu działań bojowych jak również utrzymywaniu współdziałania w marszu.

II. <u>Treścią pierwszego etapu ćwiczenia</u> było planowanie i organizacja przejścia do obrony z marszu i jej organizacja bez styczności w zimie oraz prowadzenie walki ze strzelaniem bojowym i załamanie natarcia nieprzyjaciela w ramach osłony rozwinięcia głównego zgrupowania uderzeniowego armii.

W tej problematyce zadania dyrektywne nakazują :"położyć większy nacisk na umiejętną organizację działań obronnych.Podnieść poziom przygotowania taktyczno-ogniowego oddziałów i pododdziałów oraz dowódców w kierowaniu ogniem.Dokładnie wiązać system ognia z zaporami inżynieryjnymi i przeszkodami terenowymi.Traktować rozbudowę fortyfikacyjną terenu jako jeden z elementów pola walki zapewniający zachowanie żywotności wojsk oraz efektywne wykorzystanie środków bojowych".

1. W działaniach bojowych początkowego okresu wojny związek taktyczny wyznaczony do osłony rozwinięcia operacyjnego wojsk armii z reguły przechodzi do obrony z marszu, na zagrożonym kierunku, w celu wspólnego z walczącymi wojskami osłony granicy załamania natarcia przeważających sił nieprzyjaciela.

Działanie wymaga od dowódców i sztabów,wnikliwej oceny sił i dokładnych kalkulacji czasowo-przestrzennych co do możliwości i warunków prowadzenia walki, w celu narzucenia nieprzyjacielowi własnej maksymalnie korzystnej koncepcji jej rozstrzygnięcia.W obronie przewagę sił nacierającego nieprzyjaciela rekompensuje się optymalnie korzystnym ugrupowaniem sił i środków; precyzyjnie szczelnym systemem ognia, szczególnie przeciwpancernego oraz starannym doborem i rozbudową fortyfikacyjną rubieży obrony z wykorzystaniem sprzyjających właściwości

terenu w powiązaniu z systemem zapór i niszczeń.

Zadanie takie realizowały dowództwa, sztaby i mobilizacyjnie rozwinięte oddziały Rezerwowej Dywizji Zmechanizowanej.

Rozpracowane decyzje i planistyczne dokumenty bojowe na szczeblu dywizji i oddziałów odzwierciedlały ogólną poprawność merytoryczną i organizacyjną. Występowały jednak w nich rozbieżności w relacji poziomej w sztabach oddziałów /szczególnie w 84 rpz/ oraz nie doprowadzenie w formie zadań do kompanii - plutonu i każdego żołnierzy.

Nienależyta była organizacja zajmowania rejonów rozwinięcia ugrupowania do obrony przez pododdziały 84 rpz. Nie uwzględniało się tego, że podstawowym atrybutem organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem była możliwość przygotowania walki na własnym obszarze w oparciu o dokładną znajomość terenu i pełne wykorzystanie jego możliwości. Zwielokrotniają one wszystkie dodatnie walory sprzętu bojowego i uzbrojenia, a odwrotnie uwypuklają ujemne tego strony u nieprzyjaciela. To teren dyktuje usytuowanie poszczególnych rubieży , punktów oporu i rozmieszczenie każdego środka ogniowego ; to on nam podpowiada sposób rozegrania walki w poszczególnych rejonach. Ten teren powinien być spenetrowany wzdłuż i w szerz,głęboko przeanalizowany i wykorzystany dla naszych potrzeb. Na podstawie znajomości i głębokiej analizy terenu powinno być dokonane rozmieszczenie środków ogniowych i elementów ugrupowania bojowego, zapór inżynieryjnych ; przygotowany system ognia,łącznie z precyzyjnym określeniem nastaw do strzelania w dzień i w nocy do dozorów i najważniejszych punktów terenowych, jak i kierowanie ogniem. Na tej podstawie wreszcie powinna być dokonywana rozbudowa fortyfikacyjna ; organizowane zabezpieczenie działań bojowych; współdziałanie i dowodzenie.

Taki zakres obligatoryjnego działania nie został dopełniony, a wręcz uwidaczniła się w pododdziałach nieznajomość podstawowych zasad jak również i techniki wykonywania fortyfikacyjnej rozbudowy obrony, a tym bardziej zimą.

Wojska przechodzące do obrony z zadaniem osłony rozwinięcia sił głównych powinny w szybkim tempie prowadzić rozbudowę fortyfikacyjną terenu. Tego pododdziały 84 rpz nie realizowały pomimo zajęcia rejonu, w którym wykonane były już częściowe prace ziemne. Rozbudowa fortyfikacyjna rejonu obrony, szczególnie w 3/4 rpz nie zapewniała nawet elementarnych możliwości efektywnego wykorzystania ogniowych środków walki oraz ochrony żołnierzy i sprzętu bojowego przed środkami rażenia nieprzyjaciela.

W ostrej formie wystąpiły niedostatki w dowodzeniu i egzekwowaniu dyscypliny wykonawczej. Dały również znać o sobie skutki braku wiedzy i umiejętności organizowania i prowadzenia walki oraz braki w drożności obiegu informacji. Niższe szczeble dowodzenia cechowała duża nieporadność, szczególnie w stawianiu zadań i organizowaniu współdziałania oraz zadbaniu o skuteczność działania. Do tego dochodzi jeszcze nieumiejętność organizacji systemu ognia w obronie i kierowania nim w walce.

Mocno zarysowała się nieumiejętność prowadzenia działań obronnych, przede wszystkim na szczeblu od drużyny, załogi do batalionu. Niezadowalającej też umiejętności prowadzenia skutecznego ognia w dzień przez 84 rpz w obronie. Uzyskano zaledwie 60 procentowe porażenie celi i z tego 51 procentowe zniszczenie celi dla czołgów i artylerii przeciwpancernej. Wyniki te wykazują niedostateczne przygotowanie ogniowe pododdziałów piechoty, czołgów i artylerii przeciwpancernej do prowadzenia

skutecznej walki obronnej. Kontrastuję one z dobrym przygotowaniem ogniowym baterii artylerii przeciwlotniczej i bardzo dobrą skutecznością ognia baterii haubic dowodzonej przez ppor rez.Andrzeja CHMIELA.

2. W niektórych sytuacjach broniące się pododdziały czy oddziały mogę być zluzowane przez inne wojska.Luzowanie szczegółowo przygotowuje się w dzień. Dowódca luzujący przeprowadza wspólnie z dowódcą luzowanych wojsk rekonesans rejonu obrony podczas którego uzgadnia się: czas, kolejność i sposób luzowania,organizację dowodzenia i łączności, terminy i sposoby organizacji luzowania. Ustala się również ilość i rubież oraz miejsca i termin spotkania przewodników wprowadzających pododdziały w rejon obrony i na stanowiska ogniowe. Uzgadnia się zabezpieczenie działań bojowych i sposób ubezpieczenia luzowania przez luzowane wojska oraz znaki rozpoznawcze i maskowanie tego działania. Ustala się także zakres potrzeb przygotowania stanowisk ogniowych i danych do prowadzenia ognia w nocy oraz jakie niezbędne dokumenty będą przekazane przez luzowanych wojskom przechodzącym do obrony w nocy. Sporządza się plan organizacji i przeprowadzenia luzowania oraz przekazuje zadania do wykonawców.

Dowódca luzowanego pododdziału czy oddziału przekazuje rejon obrony luzującemu dowódcy na podstawie protokółu.Luzowanie przeprowadza się szybko i skrycie w nocy wysyłając w kolejności : elementy rozpoznawcze, pododdziały rakietowe, artylerii, pododdziały OPL i pierwszego rzutu oraz na końcu luzujące ubezpieczenia bojowe. Luzowane natomiast pododdziały rakietowe, artylerii i OPL opuszczają swoje stanowiska dopiero po osiągnięciu gotowości systemu ognia i dowodzenia przez luzujące pododdziały pancerne i zmechanizowane.

Zakres takiego działania nie został odpowiednio rozpracowany i zorganizowany do luzowania batalionu 84 rpz, który zajmował rejon obrony w styczności z nieprzyjacielem i luzującego batalionu 9 pz. Nie dokonano szczegółowego rekonesansu za dnia, pomijając w nim wiele istotnych problemów. W rezultacie czego opracowany plan luzowania nie ujmował wielu merytorycznych i organizacyjnie ważnych przedsięwzięć. W związku z tym i praktyczne luzowanie pod względem organizacyjnym i maskowania tego działania nie odbywało się tak jak należało.

Po zakończeniu luzowania 9 pz w obronie odpierał atak nieprzyjaciela w nocy ze strzelaniem amunicją bojową przy wykorzystaniu celowników noktowizyjnych oraz do celów demaskujących się ogniem i przy oświetleniu pola walki. Uzyskano zaledwie 62% porażenia celi, w tym 51% celi dla czołgów i środków przeciwpancernych. Wyniki te wykazują niedostateczną - ogniową sprawność bojową do prowadzenia efektywnej walki obronnej w nocy i trudnych warunkach atmosferycznych.

Przebieg obronnej walki ogniowej tak w dzień jak i w nocy wykazał nienależytą organizację systemu ognia, a w tym szczególnie: prowadzenie rozpoznania ogniowego; przygotowania danych do jego prowadzenia; wykorzystania ogniowych środków walki i współdziałania ogniowego. Wystąpowało również nienależyte kierowanie ogniem w walce i w tym szczególnie: wykrywanie, rozpoznawanie i wskazywanie celu; wybór rodzaju broni i sposobu strzelania oraz rodzaju ognia i momentu jego otwarcia; podawanie komend i zadań ogniowych oraz korygowanie /poprawianie/ ognia.

Należycie przebiegała organizacja i prowadzenie działań przez 7 BAH i 2 pchem, który również sprawnie prowadził zabiegi specjalne z wojskami 7 BAH i 9 pz oraz odkażanie węzłów dróg.

Na ogół sprawnie realizowana była przez poszczególne ogniwa ewakuacja pozorowanych porażonych w walce z udzielaniem pomocy medycznej. Odpowiednia była również organizacja i działanie w zakresie odtwarzania zapasów materiałowych oraz technicznego zabezpieczenia działań bojowych.

Poprawnie prowadzone było działanie i realizacja zadań programowego szkolenia strony przeciwnej pozorującej nieprzyjaciela.

Cele i zadania szkoleniowe pierwszego etapu ćwiczenia zostały w zasadzie zrealizowane. Występujące nieprawidłowości należy skrzętnie wyeliminować w procesie dalszego szkolenia, zaś szczególnie:

- konsekwentnie kształtować u kadry dowódczej i sztabowej należytą wnikliwość i dokładność kalkulacyjno-planistyczną w realiach uwarunkowań czasowo-przestrzennych działania bojowego ;
- usprawnić działalność koordynacyjną i drożność obiegu informacji oraz pryncypialnie egzekwować rzetelną dyscyplinę wykonawczą, jako uwarunkowania eliminujące poziome i pionowe rozbieżności merytoryczne w planowaniu i organizowaniu działań bojowych ;
- osiągnąć efektywniejszą sprawność w prowadzeniu celnego ognia, organizacji jego systemu i kierowaniu ogniem w dzień i w nocy ;
- wdrożyć rozbudowę fortyfikacyjną terenu do wszystkich ćwiczeń taktycznych z wojskami.

III. <u>W drugim etapie ćwiczenia</u> realizowano planowanie, organizację i prowadzenie natarcia przy wysokiej aktywności nieprzyjaciela. Zgodnie z zadaniami dyrektywnymi należało: uzyskać pełną synhronizację ruchu i ognia, osiągnąć wyraźny postęp w przygoto-

waniu dowodców do organizacji walki w terenie, priorytetowo traktować organizację współdziałania i dowodzenia,zapewnić lepsze zgrywanie dowództw związków taktycznych i oddziałów, zwłaszcza rezerwowych".

Planowanie i organizacja wejścia ćwiczących dywizji do walki realizowane było należycie i pomimo trudnych warunków atmosferycznych na ogół poprawnie. Jednak w działalności planistycznej na szczeblu dywizji, a jeszcze większy na szczeblu oddziału i pododdziału występował schematyzm taktycznego myślenia. Przejawiał się on w powielaniu - i jeszcze nie zawsze właściwym - utartych metod rozwiązywania zadań bojowych, przy mało twórczej wyobraźni taktycznej antycypacji /przewidywania/, uwarunkowań wynikających z sytuacji bojowej i terenu oraz warunków atmosferycznych.Występowało to głównie w zbyt optymistycznej ocenie nieprzyjaciela, nie docenianiu jego siły i możliwości bojowych,zwłaszcza jego systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i broni precyzyjnego rażenia; małej skrupulatności kalkulacyjnej i nie dość konsekwentnym dążeniu do przechytrzenia nieprzyjaciela, zaskakiwania go niespodziewanym manewrem lub odmiennym użyciem środków walki ; pobieżnym organizowaniu współdziałania; nie uwzględniania, że dzienne natarcie może być prowadzone w ograniczonej widoczności, ze względu na utrzymującą się, w obszarze działań, silną mgłę, która praktycznie sparaliżowała wykonanie zadań ogniowych,zwłaszcza w strzelaniu na wprost i ataku oraz dowodzenia nacierającymi wojskami.

W takich działaniach,zwłaszcza w pierwszej operacji zaczepnej nie można liczyć na przypadek, wojska muszą być przygotowane do prowadzenia działań bojowych, także w warunkach specyficznych. W tym przypadku,należało w planowaniu natarcia uwzględnić dwu wariantowość, w tym i prowadzenie natarcia w warunkach ograniczonej widoczności oraz uwzględnić w podjętych decyzjach wszystkie

uwarunkowania specyfiki natarcia w tych warunkach. Stanowiły one duże utrudnienie ćwiczącym wojskom nie tylko rezerwowym jednostkom ale i bardziej doświadczonym - oddziałom 12 DZ.
Opracowane plany pod względem merytorycznym i formalnym były na ogół poprawne, cechowała je wysoka kultura sztabowa, zwłaszcza w RDPanc. Zawierały jednak, szczególnie mapy robocze wiele rozbieżności, co w znacznym stopniu utrudniało dowodzenie i kierowanie ogniem.

Sztaby ćwiczących dywizji dobrze zaplanowały użycia artylerii w systemie kompleksowego porażenie ogniowego nieprzyjaciela przy wprowadzeniu do walki głównego zgrupowania uderzeniowego armii. Znajomość zasad planowanie i sposobów rozwiązania tego problemu w ćwiczących sztabach, było zróżnicowane - dobre w 26 RDZ i 20 RDPanc, nieco gorsze w 12 DZ.
Przyjęty układ rozwiązania trzeciego okresu - ogniowego wsparcia natarcia, w ramach związków taktycznych został wykonany prawidłowo. Natomiast praktyczne kierowanie ogniem w natarciu realizowano w tym okresie centralnie, zamiast przez dowódców nacierających pułków, zwłaszcza w tak ograniczonej widoczności. Jest to okres w którym pododdziały piechoty i czołgów nacierają bezpośrednio za ogniem do granic bezpieczeństwa od własnych wybuchów. Tylko zdecentralizowane dowodzenie artylerią pozwalało na racjonalne jej wykorzystanie i optymalne zabezpieczenie ciągłości i odpowiedniego tempa natarcia wojsk pancernych i zmechanizowanych.

System rozpoznania w 12 DZ i 26 RDZ był poprawnie zorganizowany, ale obieg informacji rozpoznawczych wadliwy. Informacje rozpoznawcze nie docierały na czas z wydziałów rozpoznawczych do dowódcy 9 pz i 84rpz. Powodowało to rozbieżności w ocenie nieprzyjaciela. Brak było również współdziałania pomiędzy elementami rozpoznawczymi rodzajów wojsk.

W okresie przygotowawczym do natarcia nie przestrzegano tajnego dowodzenia w korzystaniu ze środków łączności. Doprowadziło to do wykrycia przez nieprzyjaciela /12 brrel/ miejsc rozmieszczenia SD 12 DZ i 26 RDZ oraz podległych pułków i batalionów. Ustalono także czas rozpoczęcia natarcia.Stwarzało to nieprzyjacielowi możliwość zerwania natarcia dywizji, a nawet całej operacji zaczepnej armii.

Przegrupowanie wojsk i wykonanie ataku było opóźnione z przyczyn obiektywnych, jednak pomimo bardzo ograniczonej widoczności,przebiegało zgodnie z podjętymi decyzjami dowodców - 12 DZ i RDZ. Praktyczne wykonanie ataku wojsk obydwu dywizji, nie było zgrane w czasie. Uwidocznił się tu,zwłaszcza w 84 rpz brak konsekwentnego realizowania ustaleń podczas organizacji współdziałania i skutecznego dowodzenia wojskami.

W pierwszym dniu natarcia oddziały 12 DZ i RDZ z trudem rozbiły czołowe punkty oporu nieprzyjaciela i rozwinęły natarcie w skomplikowanych warunkach,przy silnej mgle, która znacznie utrudniała rozpoznanie jego rubieży oporu oraz dowodzenie pododdziałami, a także orientację w terenie. Spowodowało to, że w czasie walki o punkt oporu nieprzyjaciela w rejonie RADOWO,pododdziały 84 rpz weszły bez uzgodnienia w pas natarcia 9 pz 12 DZ.Było to również wynikiem utraty orientacji w terenie i niewłaściwej konfrontacji mapy z terenem przez dowodców w RDZ,zwłaszcza na niższych szczeblach dowodzenia.

W tym etapie działania dowódcy i sztaby, szczególnie 84 rpz i 9 pz nie wykazały większej aktywności w dowodzeniu i dążności do utrzymania współdziałania taktycznego i ogniowego z sąsiadami nacierającymi bezpośrednio w ich styczności.Ze względu na brak dostatecznej widoczności, problem ten wymagał od wszystkich dowodców, a także żołnierzy, szczególnej uwagi, chociażby na

zachowanie warunków bezpieczeństwa. Z drugiej strony warunki te, ułatwiły nacierającym wojskom podejście do obrony nieprzyjaciela, lepsze maskowanie i ograniczyły skuteczność ognia nieprzyjaciela, zwłaszcza jego lotnictwa i środków przeciwpancernych co nie było odpowiednio wykorzystywane w działaniu. Wojska 9 pz, a przede wszystkim saperzy wykazały dużą sprawność organizacyjną i fachowość w pokonywaniu zapór, zwłaszcza w rejonie RADOWA, na podejściach do kolejnej rubieży obrony nieprzyjaciela. Umożliwiło to szybkie i sprawne atakowanie jej z marszu. Natomiast wojska RDZ po ciężkich doświadczeniach i niepowodzeniach podczas ataku w początkowej fazie natarcia, wykorzystując powodzenie oddziałów 12 DZ i działając w trudno-dostępnym terenie z nieznacznym opóźnieniem podeszły pod kolejną rubież oporu nieprzyjaciela i zmuszone zostały przejść do obrony bezpośrednio z natarcia oraz we współdziałaniu z 9 pz 12 DZ osiągnąć gotowość do odpierania kontrataku przeważających sił nieprzyjaciela.

Sztab RDPanc - w tym okresie ćwiczenia wykazał się dobrym przygotowaniem teoretycznym. Natomiast w ocenie konkretnej sytuacji bojowej, opracowywaniu dokumentów, organizacji i kierowaniu walką - uwidocznił się brak doświadczenia, zwłaszcza w pracy bezpośrednio w terenie.

Ważnym zadaniem pod koniec pierwszego dnia natarcia było - planowanie i organizacja dalszych działań bojowych. Wymagało to sprawnego utworzenia zgrupowań uderzeniowych do rozwinięcia natarcia na kierunku głównego uderzenia armii, z jednoczesnym wydzieleniem części sił do odparcia kontrataku 12 DPanc 3 KA/NZ/. Pomimo niezmiernie trudnych warunków i złożonej sytuacji taktyczno-operacyjnej oraz ograniczonego czasu, dowódcy i sztaby, wykonały podstawowe prace planistyczno-organizacyjne w czasie zapewniającym prawidłową realizację zadań.

Na uwagę zasługuje szybkość podjętych decyzji i przekazanie zdań do wojsk,tak w 12 DZ jak i 26 RDZ.Słabszą stroną były zbyt ogólne kalkulacje czasowo-przestrzenne zwłaszcza w sztabach 12 DZ oraz niesystematyczne prowadzenie na bieżąco dokumentów sprawozdawczych,głównie map,w tym i roboczych.Stwierdzono również niewłaściwą metodę przekazywania zadań do wojsk,zwłaszcza w 12 DZ - każdorazowo wyrywano dowodców pułków na stanowisko dowodzenia dywizji i tam stawiano im zadania bojowe.Jest to dobra forma stawiania zadań ale w okresie wprowadzenia pułków do walki,a nie w czasie prowadzenia przez nich natarcia.Natomiast w RDPanc zbyt wiele czasu wykorzystano na działalność planistyczną. Przyczyną tego była niewłaściwa metoda pracy - trzy czwarte czasu tracono na rozwiązania teoretyczne,a nie na pracę planistyczno-organizacyjną w konkretnej sytuacji.Ponadto nie rozpracowano w RDPanc należycie problemu zabezpieczenia wprowadzenia do działań OGM armii.

Organizacja i forsowanie kanału hetmańskiego przez pododdziały 9 pz 12 DZ przebiegało sprawnie,pododdziały te zaprezentowały dobre wyszkolenie w tej problematyce.Natomiast zasadniczym błędem tego działania był brak współdziałania 9 pz z 5 pz,co doprowadziło do zablokowania dróg podejścia do forsowania. Opóźniło to forsowanie kanału hetmańskiego.Spowodowało nie terminowe wykonanie zasadniczego zadania przez 9 pz - zabezpieczenia wprowadzenia do walki 5 pz,jako oddziału wydzielonego dywizji.

Organizacja i wprowadzenie do walki 5 pz i oddziałów wydzielonych-była na ogół poprawna.Jednak mało precyzyjne postawienie zadań w zakresie wykorzystania artylerii w 12 DZ,doprowadziło do przedłużenia czasu przejścia w podporządkowanie pułkowych grup artylerii.

Organizacja i prowadzenie pościgu przez 5 i 9 pz była na ogół poprawna. Na podejściach do rz. PIŁA uwidocznił się jednak niedowład organizacyjny i błąd w sztuce taktycznego działania oddziałów wydzielonych 5 i 9 pz.
Nie przeprowadzono rozpoznania nieprzyjaciela i przeszkód wodnych. Nie zorganizowano forsowania przeszkody wodnej z marszu, natomiast OW z 5 pz przejechał przez nie rozpoznany most w rejonie DUDYLANY. Oddział wydzielony z 9 pz z powodu zorganizowanego uzupełniania paliwa został wyprzedzony przez inne elementy ugrupowania bojowego /artyleria, stanowiska dowodzenia, elementy zabezpieczenia tyłowego/, które podeszły do przeszkody wodnej przed nim. Organizacja i budowa mostu przez saperów 12 DZ na rz. PIŁA na kierunku działania 9 pz była poprawna, pomimo trudnych warunków atnosferycznych w nocy most wybudowano w czasie normatywnym. Natomiast dopiero po 3-ch godzinach rozpoczęto przegrupowanie po nim wojsk, w tym i organów rozpoznawczych. Taki sposób działania OW i forsowania z marszu jest sprzeczny z wszelkimi zasadami taktyki i sztuki operacyjnej.

W organizacji obrony i odpieraniu kontrataku przez RDZ, stwierdzono znaczną poprawę, zwłaszcza w sprawności dowodzenia przez dowództwo dywizji oraz w lepszym zorganizowaniu obrony bezpośrednio z natarcia przez 84 rpz.

W walce z przeważającymi siłami nieprzyjaciela RDZ zaprezentowała już lepszą sprawność bojową, sztab dywizji właściwie zorganizował odparcie kontrataku oraz przejście do natarcia, a następnie wyprowadzenie wojsk z walki. Pododdziały 84 rpz w stosunku do poprzedniego etapu ćwiczenia, zaprezentowały lepsze zgranie, zwła-

szcza w natarciu, uwidoczniło się większe zaangażowanie żołnierzy rezerwy w wykonywaniu postawionych zadań.

W odtwarzaniu zdolności bojowej stwierdzono,zwłaszcza w 84 rpz - małą zaradność dowodców, a szczególnie przy prowadzeniu zabiegów specjalnych.

Podczas planowania i organizacji pokonania kolejnej rubieży obrony nieprzyjaciela, ćwiczące dowództwa i sztaby wykazały lepszą sprawność organizacyjną,zwłaszcza w 12 DZ.W pracy organizatorskiej w terenie, także i na niższych szczeblach, wykazano większy realizm, uwzględnienie właściwości terenu i lepsze wczucie się w sytuację bojową.Poprawnie wykonano przejście do natarcia z obrony.Należycie prowadzone było również natarcie i sprawne przejście wojsk do pościgu.

W RDPanc natomiast nie w pełni wykorzystano powodzenie OGM armii oraz działanie sąsiadów.

Zabezpieczenie bojowe natarcia było na ogół należyte.Nastąpiła dalsza poprawa sprawności działania elementów zabezpieczenia chemicznego i inżynieryjnego. Działanie tyłów w odpowiedni sposób zabezpieczało wykonanie zadań bojowych przez wojska. Słabsza była praca elementów zabezpieczenia technicznego w 84 rpz.Brak w nim było zorganizowanego systemu obiegu informacji technicznej o miejscu i charakterze uszkodzonego sprzętu.Poprawne było działanie i realizacja zadań programowego szkolenia strony przeciwnej pozorującej nieprzyjaciela. Pomimo różnorodnych form walki i wysoce manewrowych działań oraz trudnych warunków atmosferycznych i terenowych - wykazali oni wysoką sprawność organizacyjną i efektywną działalność bojową we wszystkich sytuacjach i etapach działania.

Zadania i cele szkoleniowe w tym etapie ćwiczenia zostały zrealizowane. W procesie szkolenia dalszego doskonalenia wymaga :

- organizacja oraz zabezpieczenie ogniowe wprowadzenia do walki

drugich rzutów i oddziałów wydzielonych w 12 DZ i RDZ ;
- organizacja i forsowanie przeszkód wodnych z marszu w trudnych warunkach atmosferycznych w 12 DZ i RDZ ;
- problematyka zabezpieczenia wprowadzenia do walki OGM armii i współdziałanie z nią podczas natarcia, zwłaszcza w RDPanc ;
- utrzymywanie ciągłości dowodzenia,zabezpieczenia działań bojowych i współdziałania w manewrowych formach walki, a szczególnie w trudnych warunkach atmosferycznych i terenowych.

IV. Trzeci etap ćwiczenia obejmował odpieranie przeciwuderzenia przeważających sił nieprzyjaciela oraz zabezpieczenia wprowadzenia do walki drugiego rzutu armii i odtwarzanie zdolności bojowej wojsk.

Realizowane w nim było zadanie dyrektywne nakazujące - "umiejętnie organizować obronę w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem oraz łączyć uporczywe utrzymywanie ważnych pozycji i rubieży z aktywnymi i manewrowymi formami prowadzenia walki obronnej. Nadać szczególną rangę organizacji i realizacji przedsięwzięć zabezpieczenia działań bojowych".

Nie przypadkowo więc po raz drugi w tym ćwiczeniu wyeksponowano problematykę obronną jako istotne działanie, ponieważ kontrataki i przeciwuderzenia będą występowały dość często. Dlatego wyrobienie nawyków i sposobienie sztabów i wojsk do tego rodzaju działań jest wręcz konieczne.

W działaniu tym, uległ znacznej poprawie proces planowania i organizowania przejścia z natarcia do obrony w styczności z nieprzyjacielem. Uwidoczniło się odpowiednie spożytkowanie uzyskanego doświadczenia w zakresie organizowania działania i dowodzenia wojskami w 12 DZ. Przyjęte ugrupowanie bojowe w decyzjach na mapach, jak i praktyczne ich urzeczywistnienie przez wojska odpowiadało wymogom zaistniałej sytuacji. Urzutowanie pododdziałów

w głąb, posiadanie drugich rzutów i odwodów z określonymi dla nich zadaniami bojowymi zapewniło głębokość i aktywność obrony. Odpowiednio uwzględniono również taktyczno-ogniowe komponenty możliwości bojowych, którymi są : moc ognia, manewrowość i siła uderzenia wojsk w obronie, szczególnie na kierunkach dostępnych do natarcia zgrupowań pancerno-zmechanizowanych nieprzyjaciela, zapewniono tym utrzymanie rubieży wprowadzenia drugiego rzutu armii oraz taktyczno-ogniowe zabezpieczenie jego działania.Nie został jednak odpowiednio organizacyjnie rozstrzygnięty problem zwalniania wymaganej ilości dróg dla drugiego rzutu na rozwinięcie i wyjście na rubież ataku.

Wychodzenie z walki i zajmowanie ustalonych rejonów ześrodkowania nie było należycie zorganizowane w wojskach 12 DZ przechodzących do odwodu armii. Po utracie styczności z nieprzyjacielem nie realizowano już zabezpieczenia działań bojowych,szczególnie na szczeblach kompania - batalion. Nie przeprowadzono nawet rozpoznania i ubezpieczenia rejonów przed wprowadzeniem do nich wojsk. Stanowiło to duże zagrożenie zachowaniu żywotności bojowej wojsk dywizji. Proces odtwarzania zdolności bojowej nie był odpowiednio rozplanowany w zakresie kolejności czynności według ich ważności stanowiącej o możliwości szybkiego podjęcia przez wojska walki. W następstwie czego wydłużono czas trwania realizacji tych przedsięwzięć i osiągania zdolności bojowej.

Dalszego doskonalenia wymagają problemy : skutecznej realizacji zabezpieczenia działań bojowych przy wychodzeniu z walki oraz planistyczno-organizacyjny proces odtwarzania zdolności bojowej wojsk.

V. <u>Zabezpieczenie działań bojowych</u> polega na organizowaniu i realizowaniu przedsięwzięć zapewniających niedopuszczenie do niespodziewa-

nego napadu i zmniejszenia skuteczności uderzeń nieprzyjaciela. Stwarza sprzyjające warunki do zachowania żywotności bojowej wojsk i zorganizowanego wejścia oraz prowadzenia walki.

Działanie rodzajów wojsk zabezpiecza kompleksowe porażenie ogniowe nieprzyjaciela w odpowiednim miejscu i czasie oraz efektywne wykorzystanie możliwości bojowych wojsk w prowadzonej walce.

Zabezpieczenie walki i działanie rodzajów wojsk w sferze planowania i organizowania było na ogół poprawne. W realizacji i utrzymaniu ciągłości tego działania nie uzyskano jeszcze efektywnego wykorzystywania dysponowanego potencjału możliwości bojowych wojsk.

1. W <u>zakresie rozpoznania</u> przygotowanie zespołów sztabowych, szczególnie 12 DZ oraz ogniw wykonawczych do realizacji tych zadań było na ogół należyte. Słabszą stroną w tej działalności była nienależyta drożność i obieg informacji rozpoznawczej we wszystkich sztabach, powodująca rozbieżności orientacji i interpretacji graficznej rozmieszczenia zasadniczych elementów ugrupowania bojowego nieprzyjaciela.
W wyniku nienależytego rozeznania i współdziałania w zakresie zadań wykonywanych przez organa rozpoznawcze pułków 12 DZ i 26 RDZ, dochodziło do nakładania się rejonów i kierunków działania elementów rozpoznawczych różnych szczebli dowodzenia. Nie przekazano również protokólarnie podczas luzowania zgodnie z obligatoryjną zasadą elementów rozpoznawczych 26 RDZ działających w głębi obrony nieprzyjaciela w podporządkowanie 12 DZ. Występowały we wszystkich sztabach trudności w tłumaczeniu i interpretacji pozyskanych dokumentów nieprzyjaciela w języku angielskim obowiązującym w armiach NATO. W działaniu praktycznym zwiadowców ujawniły się błędne tendencje do pokonywanie przez ogólnowojskowe elementy rozpoznawcze odkrytych odcinków

terenu oraz jazdy po drogach publicznych. Na podkreślenie zasługuje realne planowanie użycia sił i środków rozpoznania oraz kierowania nimi, w tym szczególnie "przecelowywanie " grup rozpoznawczych i precyzowanie zadań eskadrze śmigłowców.W praktycznym działaniu 16 br poprawne było pod względem wykorzystania walorów terenowych i możliwości pracy zajmowanie rubieży do prowadzenia rozpoznania oraz urządzenie PO. Uzyskano także wysokie efekty rozpoznania 12 brrel w zakresie łączności radioliniowej i łączności radiowej UKF nieprzyjaciela.

Dalszego doskonalenia wymaga w ZT i oddziałach szerokie posługiwanie się dokumentacją obcojęzyczną oraz fotoszkicami.Należy nadać właściwą rangę problematyce rozpoznania i zwalczania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych nieprzyjaciela.Kształtować również nawyki organizacji współdziałania pomiędzy dowódcami PO pododdziałów ogólnowojskowych i rodzajów wojsk.

2.<u>Wojska rakietowe i artyleria</u> realizowały problematykę planowania i organizacji działalności ogniowej w ramach udziału drt i artylerii w kompleksowym porażeniu ogniowym nieprzyjaciela w działaniach obronnych i zaczepnych. Uwzględniono również rozwiązywanie przez sztaby problematyki użycia grupy rozpoznawczo-uderzeniowej / 1 drt "T" i 1/6 par/ oraz ogniowej /7 BAH/. Rozwiązywano jednocześnie użycie środków rażenia wielkiej mocy / 5 da WM/. Realizowanie tych przedsięwzięć było poprawne i dobrze przygotowane do ich planowania są sztaby 26 RDZ,RDPanc i 7 BAH,natomiast słabiej 12 DZ.

Występujące niedomagania organizacyjne szczególnie w 12 DZ i 26 RDZ przejawiały się w nieprecyzyjnym stawianiu zadań,pobieżnym tylko nadzorze nad ich realizacją, brakiem pomocy w rozwiązywaniu zadań podległym jednostkom.

Zadania ogniowe zostały wykonane na ocenę dobrą. Dobrze zrealizowała je 7 BAH, słabiej artyleria 9 pz i 84 rpz. Uwidoczniły się niedomagania w organizacji i kierowaniu oświetleniem co zadecydowało o efektach ognia w działaniach nocnych.

3. Lotnictwo i śmigłowce wykorzystywane było w procesach decyzyjnych na ogół zadowalająco. Działające Grupy Dowodzenia Bojowego Lotnictwem przy 12 DZ i 26 RDZ dobrze spełniały swoje zadania dalszego doskonalenia współdziałania wojsk dywizji z działającym na ich korzyść lotnictwem. Pomimo trudnych warunków atmosferycznych śmigłowce bojowe skutecznie poraziły obiekty nieprzyjaciela i efektywnie wparły walkę dywizji w działaniach obronnych. Dalszego usprawnienia wymaga organizowanie i wykorzystywanie eskadry śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych dywizji, szczególnie do wykonywania zdjęć lotniczych. Należy również efektywniej wykorzystywać w procesach analitycznych i decyzyjnych uzyskiwane zdjęcia lotnicze i fotoplany.

4. Obrona przeciwlotnicza wojsk realizowana była poprawnie. Wyrażało się to w koncentracji wysiłku OPL na głównych elementach ugrupowania bojowego; organizacji systemu ognia przeciwlotniczego, poprzez tworzenie mieszanych pododdziałów rakietowo-artyleryjskich, głównie w 12 DZ; właściwym ugrupowaniu sił i środków OPL, uzyskując maksymalne pokrycie obszaru pasa działania dywizji ogniem przeciwlotniczym. Właściwie opracowano dokumentację bojową.
W zakresie powszechnej OPL nie przestrzegano zasad maskowania i rozśrodkowania wojsk. Stwierdzono słabe umiejętności organizacji rozpoznania i zwalczania niskolecących celów powietrznych. Dalszego doskonalenia w ZT i oddziałach wymaga organizacja współdziałania z lotnictwem myśliwskim, kompleksowa walka ogniowa z śmigłowcami ppanc nieprzyjaciela, organizacja powszechnego rozpoznania. Wymagane jest również opracowanie wzorcowych

i sformalizowanych dokumentów bojowych w RDZ i RDPanc z zakresu planowania i organizacji obrony przeciwlotniczej w różnego rodzaju działaniach bojowych.

5. Zabezpieczenie inżynieryjne realizowane było przez działające sztaby i wojska praktycznie.

Wykonawstwo tych przedsięwzięć wykazało znaczny postęp w zakresie planowania i organizacji zadań inżynieryjnych, szczególnie w 12 DZ i RDPanc.

W dalszym ciągu jednak nienależyte jest kierowanie realizacją tego działania i konsekwentne egzekwowanie od bezpośrednich wykonawców.

Działanie pododdziałów piechoty i czołgów 12 DZ i 26 RDZ wykazało dobre przygotowanie w zakresie wykonywania prac fortyfikacyjnej rozbudowy terenu oraz wykonywania przejść w zaporach inżynieryjnych z uwzględnieniem pokonywania pól narzutowych i min jądrowych. W działaniach tych występował zróżnicowany poziom wśród ćwiczących oddziałów, szczególnie w 26 RDZ. Urządzenie i utrzymanie przepraw wykazało dobre przygotowanie pododdziałów inżynieryjnych do wykonania tego zadania, lecz nienależyte pododdziałów ogólnowojskowych, w zakresie ich wykorzystania. Nienależycie prowadzono rozpoznanie inżynieryjne terenu oraz realizację przedsięwzięć zabezpieczenia bojowego pokonywania przeszkód wodnych.

W dalszym szkoleniu należy z całą stanowczością konsekwentnie usprawniać dowodzenie i kierowanie wykonywania przedsięwzięć inżynieryjnych, doskonalić znajomość rozbudowy fortyfikacyjnej terenu w aspekcie użycia przez nieprzyjaciela broni neutronowej

w trudnych warunkach terenowych i atmosferycznych oraz organizację i prowadzenie forsowania. Dalszego doskonalenia wymaga umiejętność prowadzenia rozpoznania inżynieryjnego terenu oraz maskowania realizowanych zadań inżynieryjnych.

6. W zabezpieczeniu chemicznym doskonalono umiejętności dowódców i sztabów oraz oddziałów i pododdziałów w praktycznej organizacji i prowadzeniu działań bojowych w warunkach skażeń. Stwierdzono dobre przygotowanie kadry wojsk chemicznych głównie 12 DZ do praktycznej realizacji zadań specjalistycznych. Nieco gorsze okazało się jednak głównie ze względu na brak praktyki i doświadczenia przygotowanie szefów zabezpieczenia chemicznego 26 RDZ i RDPanc. W działalności szefów zabezpieczenia chemicznego doskonalenia wymaga umiejętność praktycznej organizacji współdziałania z poszczególnymi zespołami sztabu, oraz przedstawiania konkretnych wniosków z oceny możliwości nieprzyjaciela w zakresie użycia BMR i propozycji organizacji zabezpieczenia chemicznego w poszczególnych rodzajach działań. Należyte było przygotowanie 2 pchem do praktycznego prowadzenia wykrywania i rozpoznania skażeń oraz prowadzenia zabiegów specjalnych na rzecz oddziałów i pododdziałów. Na podkreślenie zasługuje duże zaangażowanie kadry i żołnierzy rezerwy 2 pchem, które zapewniło właściwe i terminowe wykonastwo zadań. W dalszej praktyce szkoleniowej 2 pchem doskonalenia wymaga umiejętność pracy na mapach dowódców pododdziałów oraz praktyczna organizacja odkażania odcinków i węzłów dróg. W procesie dalszego szkolenia oddziałów i pododdziałów ogólnowojskowych oraz rodzajów wojsk należy doskonalić umiejętności wykrywania skażeń i prowadzenia zabiegów specjalnych w trudnych warunkach atmosferycznych przy wykorzystaniu indywidualnych zestawów i pakietów odkażających oraz praktyczne stosowanie dymów w ścisłym powiązaniu z ogniem i manewrem wojsk.

7. W walce radioelektronicznej osiągnięto znaczny postęp w zakresie planowania i organizacji przedsięwzięć przeciwdziałania technicznym środkom rozpoznania i ogniowego rażenia obiektów radioelektronicznych nieprzyjaciela stanowiących podstawę jego systemu dowodzenia wojskami i kierowania środkami walki.
Nie osiągnięto natomiast postępu w zakresie planowania i realizacji przedsięwzięć obrony radioelektronicznej.
Doskonalenia wymaga planowanie i organizacja obezwładniania radiowego na szczeblu związku taktycznego.
Przydzielenie dywizji środków kompanii zakłóceń radiowych wykazało nienależytą znajomość zasad i możliwości ich wykorzystania w działaniach bojowych.

Działanie bzr 8 pzr wykazało dobre przygotowanie dowództwa, sztabu i pododdziałów batalionu do wykonania zadań WRE w zakresie ich dotyczącym. Dalszego doskonalenia wymaga nadal planowanie i organizacja zabezpieczenia działań bojowych batalionu.

W ramach armijnego systemu WRE doskonalono współdziałanie między bzr i brrel. Osiągnięto dalszy postęp w zakresie wymiany informacji o sytuacji radioelektronicznej co pozwoliło bzr na terminowe i skuteczne obezwładnienie wykrytych relacji łączności radiowej dowodzenia wojskami nieprzyjaciela.

8. Łączność w zakresie planowania i jej organizacji zapewniała należyte dowodzenie wojskami na szczeblu dywizji, natomiast słabiej rozwiązano te problemy na szczeblu oddziału i pododdziału.
W eksploatacji technicznych środków łączności nie przestrzegano zasad ochrony przesyłanych informacji i bezpieczeństwa łączności.

Umożliwiło to nieprzyjacielowi - po którego stronie działały środki rozpoznania radioelektronicznego 12 brrel - rozpracować cały system łączności i dowodzenia oraz terminy podejmowanych działań bojowych. Jest to szczególnie niepojęte zjawisko dewa-

łuujące żywotność bojową wojsk. Należy stanowczo wyegzekować wymogi bezpieczeństwa łączności i przesyłanych informacji przez wszystkich bezpośrednich użytkowników technicznych środków łączności, a szczególnie radiowych i radioliniowych.

W warunkach intensywnych zakłóceń radioelektronicznych nieprzyjaciela występowała niporadność organizacyjno - techniczna wynikająca z nienależytej znajomości sposobów działania ustalonych w instrukcji sygnatura Łączn.506/72 "Zasady łączności radiowej i radiotelefonicznej".

Nienależyte było również wykorzystywanie w działaniu dokumentów, kodowych takich jak: zakodowane mapy, kodu terenu i umówione sygnały tajnego dowodzenia. Występowała także niefrasobliwość w przestrzeganiu przepisów o ochronie tajemnicy. Stwierdzono takie przypadki szczególnie w 12 DZ, 26 RDZ i 2 pchem. Stanowi to wszystko poważne ostrzeżenie, że należy pryncypialnie zająć się tymi negatywnymi problemami w dalszej działalności szkoleniowo-wychowawczej.

9. <u>W zabezpieczeniu tyłowym</u> - obok bieżącego zabezpieczenia warunków bytowania wojsk, w ramach szkoleniowych dowieziono 172 tony środków materiałowych: paliw, amunicji i żywności oraz wyewakuowano 180 pozorowanych porażonych w walce z udziałem kwalifikowanej pomocy.
Równolegle z realizacją praktycznego zabezpieczenia, oraz obsługi ćwiczących sztabów i wojsk doskonalono kwatermistrzostwa ZT i oddziałów w dowodzeniu tyłami i organizacji ich pracy we wszystkich etapach i rodzajach działań bojowych.

Ćwiczące jednostki tyłowe szczebla operacyjnego i taktycznego poprawnie realizowały zadania w zakresie zaopatrywania i obsługi wojsk. Na szczególne podkreślenie zasługuje zaangażowana postawa

kadry zawodowej i żołnierzy rezerwy w tym także, kobiet powołanych do jednostek służby zdrowia.

W działaniu występował zróżnicowany poziom wśród ćwiczących ZT i oddziałów od dobrego w 12 DZ, 7 BAH, 40 rbmod, do zaledwie dostatecznego szczególnie w kwatermistrzostwie 26 RDZ.Uzyskano znaczny postęp w doskonaleniu współpracy pionu kwatermistrzowskiego ze sztabami ogólnowojskowymi,szefami rodzaju wojsk i służbami technicznymi, a także z aparatem partyjno-politycznym w zakresie należytych warunków bytowania wojsk w trudnych warunkach atmosferycznych.Odpowiednio rozwiązywano ten problem w 12 DZ,natomiast gorzej w 26 RDZ, a szczególnie w 129 rpaplot..

Pomimo prawidłowego zaplanowania i poprawnego działania wyższych ogniw tyłowych /ZT, oddział/występowały istotne braki w przekazywaniu zadań i praktycznym ich wykonaniu na szczeblu batalion-kompania,szczególnie w zakresie terminowego żywienia i stworzenia należytych wyrunków bytowych.
Szefowie sztabów batalionów zwłaszcza w oddziałach 26 RDZ nie spełniali obligatoryjnych powinności w zakresie organizacji przyjęcia i uzupełnania środków materiałowych.

Satysfakcjonuje natomiast działalność służb kwatermistrzowskich w zakresie zapewnienia należytego wyżywienia oraz całego kompleksu zabezpieczenia materiałowego i medycznego oraz świadczeń bytowych na rzecz sztabów i wojsk.

W tym miejscu godzi się przypomnieć historyczną prawdę,że tyłami, jako takimi nie wygrywa się walki,ale ich działalność może w zasadniczej mierze wpłynąć na wykonanie lub nie wykonanie zadania bojowego przez wojska.Stąd też wynika potrzeba stałego doskonalenia systemu tyłowego zabezpieczenia i większego zainteresowania tą problematyką dowodców oddziałów i ZT.

Z całą stanowczością należy konsekwentnie uaprawniać organizacje i realizacje zabezpieczenia tyłowego w działaniach bojowych, szczególnie na szczeblach oddział - pododdział w trudnych warunkach atmosferycznych.

VI. W zgrywanym systemi zabezpieczenia technicznego armii doskonalono kadrę służb technicznych w kompleksowym planowaniu, organizacji i kierowaniu zabezpieczeniem technicznym, a oddziały i pododdziały ewakuacyjno-remontowe w wykonywniu przedsięwzięć zabezpieczenia technicznego wojsk na wszystkich szczeblach dowodzenia.

Służby techniczne armii są należycie przygotowane do rozwiązywania merytorycznego i praktycznego problematyki operacyjno-taktycznego zabezpieczenia technicznego działań. Poprawnie planowano i organizowano użycie sił i środków technicznych w odtwarzaniu gotowości bojowej uzbrojenia i sprzętu w rejonie wyjściowym, podczas wprowadzania głównego zgrupowania uderzeniowego armii do bitwy i w toku operacji zaczepnej.

Służby techniczne dywizji wykazały na ogół dobre przygotowanie w zakresie planowania, użycia i kierowania działaniami podległych ogniw remontowych oraz sporządzania dokumentów bojowych. Za mało uwagi jednak przywiązywano do dyscypliny wykonawczej w zakresie terminowego składania meldunków oraz drożności obiegu informacji technicznej o rejonie i charakterze uszkodzeń sprzętu, zwłaszcza na szczeblu kompania - batalion - pułk.

W praktycznym działaniu realizacja zabezpieczenia technicznego była poprawna. Elementy zabezpieczenia działały właściwie, realizując faktyczne potrzeby wojsk w zakresie ewakuacji i remontu sprzętu. Dobrze zorganizowano i realizowano zabezpieczenie techniczne w oddziałach 12 DZ i 7 BAH. Słabiej natomiast w 26 RDZ, a szczególnie w 84 rpz, gdzie i sprawność techniczna sprzętu nie była należyta.

Szefostwo 11 Armijnej Bazy Remontowej i jej zmobilizowane oddziały ewakuacyjno-remontowe zaprezentowały dobre przygotowanie i umiejętności w realizacji zadań zabezpieczenia technicznego. Operatywne dowodzenie bazą pozwoliło należycie wykorzystać jej oddziały w poszczególnych etapach ćwiczenia i osiągnąć dobre wyniki produkcyjne.Podkreślić należy wzrastające z każdym dniem ćwiczenia zgranie specjalistycznych zespołów remontowych i wydajność pracy. Ogółem ewakuowano z pola walki 55 uszkodzonych wozów bojowych i pojazdów, wyremontowano 42 transportery i samochody oraz 89 egzemplarzy sprzętu chemicznego.Nie osiągnięto jednak pełnej mocy produkcyjnej oddziałów remontowych bazy.Wynikało to z przyczyn nieodpowiedniego przygotowania żołnierzy rezerwy w zakresie remontu transporterów opancerzonych SKOT i BRDM oraz występujących braków zabezpieczenia w części zamienne.Stwierdzono także w sztabach i oddziałach technicznych brak nawyków bojowego zachowania się kadry i żołnierzy rezerwy oraz nie zawsze właściwe reagowanie na ogłaszane sygnały alarmowe.

Służby techniczne armii i ZT wykazały, że są w pełni zdolne do zapewnienia ciągłego i skutecznego kierowania zabezpieczeniem technicznym walczących wojsk.

11 ABR osiągnęła dobry poziom zgrania w systemie zabezpieczenia technicznego działań oraz wyszkolenia specjalistycznego i jest przygotowana do realizacji zadań ewakuacyjno-remontowych.

W zgrywaniu systemu zabezpieczenia technicznego armii cele i zadania zostały zrealizowane dobrze.Uzyskano wymierne efekty w kompleksowej realizacji przedsięwzięć zabezpieczenia technicznego w walce.

W dalszym ciągu należy w sposób usystematyzowany szkolić rezerwy osobowe armijnych ogniw remontowych.Należy również konsekwentnie usprawniać przygotowanie dowództw i sztabów technicznych jednostek remontowych i polowych składów służb technicznych do praktycznego

działania. Doprowadzić do należytego stanu uzbrojenia i sprzęt techniczny jednostek rezerwowych.

VII. W działalności doświadczalno-badawczej przeprowadzono ustalenia w problemach:

1. Określenie możliwości taktyczno-ogniowych wojsk 26 RDZ w obronnych działaniach osłonowych rejon operacyjnego rozwinięcia wojsk armii. Ustalono, że ugrupowanie bojowe pierwszego rzutu dysponujące możliwościami porażenia 126 przeliczeniowych celów pancernych, było w stanie załamać natarcie przewidywanego zgrupowania nieprzyjaciela.

Uwarunkowane to było jednak, pełnym okopaniem środków ogniowych i dobrym wyszkoleniem ogniowym. W warunkach silnego porażenia ogniowego wojsk w obronie przez nieprzyjaciela i w konsekwencji wytworzenia warunków jej przełamania, dywizja dysponowała silnym drugim rzutem do pogłębiania obrony. Drugi rzut dysponujący możliwością porażenia 143 celi pancernych, był w stanie załamać natarcie środków pancernych nieprzyjaciela na trzeciej pozycji obrony i wykonać w tym zakresie postawione zadania bojowe.

Możliwości ognia pośredniego 107 dział i moździerzy 26 RDZ z zakrytych stanowisk ogniowych, przy średnich potrzebach 178 /141-216/ tych środków, nie zapewniały wykonanie niezbędnych zadań. Obniżało to ogniowe możliwości obronne 26 RDZ i wymagane jest zawsze wzmocnienie jej artylerię, średnio 71 dział /33-109/ z wyższego szczebla.

Możliwości ogniowe broni strzeleckiej są wystarczające i mogą znaleźć realne zastosowanie przy ataku nieprzyjaciela w szyku pieszym i w terenie trudnodostępnym.

Ocena możliwości ogniowych pododdziałów 26 RDZ wskazuje na potrzebę posiadania środków przeciwpancernych średniego zasięgu

na szczeblu pluton - kompania.

Dokonane ustalenia wykazują, że możliwości taktyczno-ogniowe pozwalają, odpierać atak sił około półtorej brygady /BZ, BPanc/ nieprzyjaciela przez wojska 26 RDZ.

2. Określenie możliwości fortyfikacyjnej rozbudowy rejonu obrony przez pododdziały rezerwowego pułku zmechanizowanego w warunkach zimowych z uwzględnieniem ochrony przed bronią neutronową wykazało dużą złożoność tego problemu. Pułk dysponował 16-toma godzinami, w tym 4-ema czasu dziennego na prace fortyfikacyjne rozbudowy obrony. Według obowiązujących norm z uwzględnieniem warunków zimowych /warstwa gruntu zmarzniętego 40-70 cm/, pułk był w stanie wykonać prace pierwszej kolejności.

Stwierdzono, że zaawansowanie prac ziemnych w dysponowanym czasie nie spełniało technicznych parametrów i wymogów skutecznego wykorzystywania środków ogniowych.
Wynikało to przede wszystkim z braku właściwej organizacji prac fortyfikacyjnych i intensywności ich prowadzenia; niedostatecznego zabezpieczenia w sprzęt okopowy, szczególnie łomy i kilofy. W niewystarczającym stopniu wykorzystywano materiał wybuchowy do zruszenia zamarzniętego gruntu. Stwierdzono również zupełną niezanjomość sposobów wykorzystania zmarzliny do wykonywania nisz i ukryć systemem podkopowym. Wystąpiło niesłuszne i wręcz taktycznie szkodliwe zjawisko utożsamiania terminu gotowości obrony z zakończeniem prac fortyfikacyjnych. Podczas nadejścia terminu gotowości obrony, przerwano wszelkie prace niezależnie od stopnia ich zaawansowania. Prace te powinny być kontynuowne z całą intensywnością, szczególnie w głębi obrony. Stwierdzono również, że nie egzekwuje się zawsze aktualnej zasady doskonalenia obrony, która obejmuje ciągłe jej ulepszanie, poprawianie i uzupełnianie.

Pododdziały czołgów nie wykonywały ukryć dla załogi, ograniczając się do wykonywania okopu i to nie zawsze o właściwym profilu. Ukrycie takie ma istotne znaczenie w osłonie przed bronią neutronową. Natomiast w pododdziałach artylerii nie przestrzegano kolejności prac przy rozbudowie stanowisk ogniowych.

Podczas fortyfikacyjnej rozbudowy obrony pominięto tak ważny jej element jakim są zapory minowe i inne typy przeszkód inżynieryjnych.

Stwierdzono konieczność systematycznego doskonalenia umiejętności organizowania i praktycznej rozbudowy fortyfikacyjnej rejonu obrony, szczególnie przez wojska 26 KDZ i traktowanie tego kompleksowo w sposób usystematyczowany w procesie dalszego szkolenia.

3. Sprawdzono koncepcje podwyższenia autonomiczności polowego systemu remontowego w zakresie materiałowo-technicznego zabezpieczenia działań wojsk. Poprzez przydzielenie jednego PSSCz-S do ABR uzyskano skrócenie czasu obiegu informacji i dostaw części zamiennych do działających w walce wojsk.
Usytuowanie PSSCzS w dwóch rejonach - przy ABMZ i ABR, zwiększyło niezawodność systemu. Natomiast batalion remontu pojazdów kołowych osiągnął 100 procentowe zabezpieczenie materiałowe na okres 6 dni.

Przyjęta koncepcja znalazła praktyczne potwierdzenie celowości jej wprowadzenia jako obowiązującej w armii.

4. Podjęta próba wykorzystania śmigłowców do prowadzenia rozpoznania technicznego, zwłaszcza na korzyść batalionu ewakuacji sprzętu doprowadzona została tylko do ustaleń organizacyjno-technicznych z uwagi na występujące trudne warunki atmosferyczne. Uwarunkowania lotnej pogody nie eliminują jednak całkowicie możliwości takiego działania przy sprzyjających warunkach atmosferycznych.

VIII. Działalność partyjno-polityczna ukierunkowana była na: wspieranie i zabezpieczenie procesów decyzyjnych, wysokiej dyscypliny wykonawczej i osobistej ćwiczących oraz kształtowanie ich wartości bojowych.

W związku ze znacznym udziałem w ćwiczeniu żołnierzy rezerwy, dowódcy, aparat partyjno-polityczny, aktyw partyjno-młodzieżowy prowadził stałe rozpoznanie nastrojów i postaw żołnierzy tego środowiska. Operatywnie reagowano na uchybienia organizacyjne związane z zabezpieczeniem warunków bytowych wojsk w trudnych warunkach atmosferycznych. Główną treścią prowadzonej realnie pracy agitacyjnej było doprowadzenie do żołnierzy sytuacji polityczno-militarnej i zadań bojowych z równoległym wyjaśnianiem aktualnej sytuacji społeczno-politycznej w kraju i demaskowaniem działalności przeciwnika politycznego.

W działalności aparatu partyjno-politycznego doskonalono planowanie organizacji i kierowania pracą w działaniach bojowych. Sprawdzono również przygotowanie i zasób praktycznych umiejętności ćwiczących organów partyjno-politycznych w zakresie tworzenia politycznego i moralno-psychicznego zaangażowania żołnierzy do działań bojowych w trudnych warunkach atmosferycznych.

Najlepsze przygotowanie w realizacji praktycznych zadań wykazał wydział polityczny 12 DZ, szczególnie w zakresie sprawnego systemu obiegu informacji.

Duży postęp w sferze organizacji pracy partyjno-politycznej wśród żołnierzy rezerwy zaprezentował wydział 26 RDZ.

W działaniu organów politycznych dywizji uwypukliły się również problemy, które wymagają dalszego usprawniania. Należy nadawać większej konkretności planowaniu przedsięwzięć partyjno-politycznych, wspartej czasowo-przestrzenną

kalkulację ludzkich i materiałowych możliwości. Nawiązywać ściślejsze polityczne współdziałanie pomiędzy sąsiednimi organami politycznymi w zakresie wymiany informacji o oddziaływaniu sił i środków wojny psychologicznej nieprzyjaciela. Dalsze doskonalenie kontrolno-inspirującej funkcji wydziałów w stosunku do podległego aparatu partyjno-politycznego.

OBYWATELE OFICEROWIE !

W poczuciu dobrze spełnionego obowiązku zakończyliśmy ćwiczenie z wojskami "RUBIN-85" prowadzone w jubileuszowym 40-sto leciu zwycięstwa nad hitlerowskim faszyzmem oraz 30-to leciu Układu Warszawskiego. Stanowiło ono jednocześnie czynne żołnierskim trudem uhonorowanie 40-tej rocznicy utworzenia naszego okręgu wojskowego. Do takiego stwierdzenia upoważnia mnie zaprezentowanie postaw w działaniu, potwierdzające zrozumienie naszej żołnierskiej odpowiedzialności oraz istoty zadań wynikających z położenia i szczególnej roli wojsk naszego okręgu w systemie obronnym kraju, w koalicyjnym współdziałaniu z Armią Radziecką. Ćwiczący w działaniu wykazali takie pojmowanie najgłębszego sensu motywacyjnego wysiłek szkoleniowy w utrwalaniu zdolności bojowej.

Przeprowadzone ćwiczenie dostarczyło jego uczestnikom bogatego materiału wnioskodawczego, podbudowało wiedzę stosowaną i umiejętności o nowe, praktyczne doświadczenia w działaniu bojowym w trudnych warunkach atmosferycznych.
Pogłębiło znajomość potencjalnych możliwości bojowych nieprzyjaciela oraz umiejętności efektywniejszego wykorzystywania własnych możliwości w tworzeniu przewagi we wszystkich jej sferach oddziaływania.Osiągnięto dalszy postęp w przeszkoleniu

i zgrywaniu bojowym dowództw, sztabów i żołnierzy rezerwy mobilizacyjnie rozwiniętych oddziałów i pododdziałów 26 RDZ, jednostek technicznych, medycznych i kwatermistrzowskich.

Z satysfakcją mogę stwierdzić, że założone cele w ćwiczeniu zostały osiągnięte i postawione zadania szkoleniowe w pełni zrealizowane.

Wyniki szkoleniowe ćwiczenia w wymiernych ocenach są dobre i ogólna ocena ćwiczenia jest dobra.

Osiągnięte oceny utwierdzają, że ćwiczące dowództwa, sztaby i wojska są dobrze przygotowane do realizacji typowych dla nich zadań.

Pomimo, że podczas działania w ćwiczeniu dostrzegaliśmy występujące niekiedy mało precyzyjne działanie - na które zwróciłem uwagę w omawianiu tych problemów - to rzeba stwierdzić, że zaprezentowano należyty stan gotowości bojowej oraz zdolności i sprawności do prowadzenia skutecznego działania wojsk w walce.

Przeprowadzone ćwiczenie dostarczyło wielu doświadczeń, licznych przykładów twórczego zaangażowania, inwencji, refleksu taktycznego i ofiarności oraz i braku precyzyjnego działania. Nie można zatem wyczerpać tego wszystkie w moim podsumowaniu. Dlatego, aby niczego nie pominąć i dać stosowną satysfakcje szkolonym żołnierzom, należy przeprowadzić szczegółowe omówienie działań na poszczególnych szczeblach dowodzenia, podając konkretną jego charakterystykę, pozytywne i negatywne strony ze wskazaniem na przyczyny oraz sposoby i terminy ich usunięcia.

Przebieg i rezultaty działania w ćwiczeniu należy skrupulatnie przeanalizować i jako zadania wdrożyć do realizacji w procesie dalszego szkolenia. Stwierdzone niedomagania i występujące niedopracowane problemy wyeliminować do 30 września bieżącego roku.

Kończąc podsumowanie ćwiczenia - wszystkim jego uczestnikom dziękuję i zobowiązuję dowodców do przekazania ćwiczącym stanom osobowym służbowego podziękowania za godną żołnierską postawę w wykonywaniu swych powinności.

Dziękuję współuczestniczącym w ćwiczeniu lotnikom i oficerom Centrum Dowodzenia Bojowego Lotnictwa Frontu oraz Grup Dowodzenia Bojowego Lotnictwem przy dowództwach 12 DZ i 26 RDZ za duży wkład we wspólny proces utrwalania naszego współdziałania bojowego.

Składam podziękowanie kierownikowi zespołu tow. płk dr KISIELOWI i kadrze dydaktycznej ASG za otrzymaną pomoc w kierowaniu ćwiczeniem i okazję do wymiany poglądów merytorycznych w zakresie efektywności wykorzystywania możliwości bojowych w sferze tworzenia przewagi w działaniach bojowych.

Wyrazy uznania i podziękowania składam zastępcom, zespołom kierownictwa i kontrolno-badawczym, za rzetelną, pryncypialną i twórczą pracę zarówno w przygotowaniu, jak i przeprowadzeniu ćwiczenia.

Dziękuję komendantom poligonów DRAWSKO, BORNE-SULINOWO i OKONEK oraz jednostkom zabezpieczenia i obsługi za zapewnienie dobrych warunków prowadzenia ćwiczenia.

Pozostaję w przekonaniu, że pogłębiona w tym ćwiczeniu wiedza i zdobyte doświadczenie zostaną odpowiednio spożytkowane oraz staną się bodźcem do większego wysiłku w skuteczniejszym realizowaniu zadań szkoleniowych.

Kończąc - życzę wszystkim pomyślności osobistej i sukcesów w profesjonalnej działalności służbowej.

Załącznik - 1 na 5 ark. mr, ewid. 027/I egz. 5.

KIEROWNIK ĆWICZENIA
DOWÓDCA POMORSKIEGO OKRĘGU WOJSKOWEGO

/p/

gen.dyw. Zbigniew BLECHMAN

Wydr, w 4-ch egz

---

egz nr 1 Dca POW /teczka ćwicz/
egz nr 2 - Szef Sł.Techn.POW
egz nr 3-4 - Oddz.I - Bibl.Oddz.

Wyk.zespół omówienia
płk SOBCZAK
płk SIEDLINSKI

---

druk.RG dnia 14.o3.85r.
nr 0267

" ZATWIERDZAM "
DOWÓDCA
POMORSKIEGO OKRĘGU WOJSKOWEGO

gen.dyw. Zbigniew BLECHMAN

(ĆWICZENIE)
DOWÓDZTWO
6 Armia
Ćwiczenie Rubin 85
027/C
21 Warszawa 19__ r.

TAJNE
"RUBIN-85"
egz nr. 5

ZESTAWIENIE OCEN

jednostronnego wieloszczeblowego ćwiczenia taktycznego z wojskami ze zgrywaniem armijnego systemu zabezpieczenia technicznego pk."RUBIN-85"

DZIAŁ	WYSZCZEGÓLNIENIE		OCENA ĆWICZĄCYCH														
	PODDZIAŁ	OCENIANE PROBLEMY									Dowództwa i sztaby						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
I. SPRAWNOŚĆ DZIAŁANIA DOWÓDZTW I SZTABÓW.	1. Działanie dowódców:	1. Sprawność wypracowywania zamiaru do działań bojowych															
		2. Wypracowywanie decyzji z jej kalkulacyjnym, materiałowym i czasowo-przestrzennym uzasadnieniem															
		3. Organizowanie i prowadzenie rekonesansów															
		4. Stawianie zadań bojowych															
		5. Poprawność wykorzystywania terenu do rozmieszczania i działania wojsk															
		6. Organizowanie i utrzymywanie współdziałania															
		7. Organizowanie i utrzymywanie zabezpieczenia działań bojowych															
		8. Efektywność wykorzystywania własnych możliwości bojowych oraz środków wzmocnienia i wsparcia															
		9. Kierowanie działaniem wojsk i poprawność decyzji w dynamiczne działań bojowych															
		10. Organizacja wprowadzania do walki drugich rzutów i odwodów															
		11. Poprawność wydawanych komend taktycznych i ogniowych															
		12. Posługiwanie się technicznymi środkami łączności i przestrzeganie zasad tajnego dowodzenia															

01

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
		13. Przestrzeganie zasad zachowania bojowego														
		14. Efektywność angażowania i wykorzystywania w działaniu zastępców i sztabu														
		15. Skuteczność prowadzonych kontroli i udzielanej pomocy														
		OCENA ŚREDNIA														
	2.Działalność zastępców:	1. Szefa Sztabu														
		2. Zastępcy ds.politycznych														
		3. Zastępcy ds.liniowych														
		4. Zastępcy do spraw technicznych														
		5. Kwatermistrza - zastępcy dowódcy														
		OCENA ŚREDNIA														
	3.Działalność szefów wydziałów, sekcji i zespołów:	1. Operacyjnego														
		2. Rozpoznawczego														
		3. Łączności														
		4. Artylerii														
		5. Obrony przeciwlotniczej														
		6. Saperów														
		7. Zabezpieczenie chemicznego														
		8. Czołg.-samochodowego														
		9. Uzbrojenia i elektroniki														
		10. Materiałów pędnych i smarów														
		11. Zaopatrzenia mundurowego														
		12. Zaopatrzenia żywnościowego														
		13. Służby zdrowia														
		OCENA ŚREDNIA														
	4.Działalność kadry sztabów:	1. Merytoryczna wartość dokonywanych kalkulacji czasowo-przestrzennych i środków walki oraz materiałowego zaopatrzenia														
		2. Terminowość i praktyczna użyteczność oraz poziom opracowywanej dokumentacji bojowej														
		3. Kultura sztabowa map roboczych i opracowywanych dokumentów bojowych														

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
		4. Sprawność organizacyjna i koordynacyjna oraz obieg i drożność informacji														
		5. Poprawność i terminowość przekazywania zadań														
		6. Sprawność i terminowość zbierania i opracowywania oraz przekazywania meldunków i sprawozdań o położeniu i działaniu wojsk.														
		7. Poprawność realizacji bieżącego uzupełnienia strat w stanie osobowym i technice bojowej														
		8. Umiejętność posługiwania się technicznymi środkami łączności i przestrzeganie zasad tajnego dowodzenia														
		9. Konkretność działania w zakresie kontroli i pomocy wojskom														
		OCENA ŚREDNIA														
	5. Funkcjonowanie punktów dowodzenia:	1. Sprawność przegrupowania i rozmijania														
		2. Maskowanie, ochrona i obrona														
		3. Funkcjonalność i warunki pracy														
		4. Warunki bytowania														
		5. Sprawność działania służb dyżurnych														
		OCENA ŚREDNIA														
OCENA OGÓLNA ZA DZIAŁ I - Sprawność działania dowództw i sztabów																
	1. Osiąganie wyższych stanów gotowości bojowej:	1. Sprawność opuszczania miejsca dyslokacji z ustalonym wyposażeniem bojowym														
		2. Przegrupowanie i zajmowanie rejonu zgrupowania														
		3. Działanie regulacji ruchu/zamykania technicznego														
		4. Przestrzeganie maskowanie i ubezpieczenia bezpośredniego oraz postoju w zajętym rejonie alarmowego zgrupowania														
		5. Terminowość osiągnięcia gotowości do dalszego działanie bojowego														
		OCENA ŚREDNIA														
	1. Organizacja przegrupowania na dużą odległość	1. Efektywność organizacji przegrupowania na dużą odległość														
		2. Skuteczność zabezpieczenia przegrupowania na dużą odległość														

II. DZIAŁANIE TAKTYCZNE WOJSK

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	3. Zajmowanie rejonów wyjściowych i organizacja oraz prowadzenie obron-nych działań osłon. rejon ześrodkowania ze strzelaniem amunicją bojową:	1. Sprawność rozwijania na rubieży osłony rejonu ześrodkowania wojsk.														
		2. Organizacja i rozbudowa fortyfikacyjna obrony rubieży osłony zajmowanego rejonu ześrodkowania przez wojska														
		3. Sprawność przegrupowywania i wprowadzania wojsk do rejonu wyjściowego.														
		4. Przestrzeganie maskowania i ubezpieczenie bezpośredniego z zajętym rejonie ześrodkowania														
		5. Zachowanie bojowe oraz stan czynnego systemu łączności														
		6. Poprawność obsługi technicznej i przygotowania uzbrojenia do strzelań amunicją bojową														
		7. Prowadzenie walki obronnej i odparcie ataku npla ze strzelaniem amunicją bojową														
		8. Poprawność kierowania ogniem i sprawność w prowadzeniu skutecznego ognia oraz efektywność współdziałania środków ogniowych														
		9. Prowadzenie zabiegów specjalnych po uderzeniach chemicznych w rejonie ześrodkowania														
		10. Uzupełnianie zapasów materiałowych i zabezpieczenie bytowania wojsk w obronie i rejonie ześrodk.														
		11. Organizacja ewakuacji i prowadzenie obsługi oraz remontów techniki bojowej w obronie i rejonu ześrodkowania														
		12. Udzielanie pomocy medycznej i ewakuacja porażonych w walce obronnej														
	4. Organizacja i działania podczas luzowania oraz prowadzenia walki obronnej w nocy ze strzelaniem amunicją bojową	1. Sprawność organizacji i przeprowadzenia luzowania przez wydzielone wojska														
		2. Organizacja systemu ognia, obserwacji i ubezpieczenia w obronie														
		3. Przygotowanie uzbrojenia i techniki bojowej do działań nocnych														
		4. Prowadzenie walki obronnej w nocy ze strzelaniem amunicją bojową														
		5. Poprawność kierowania ogniem w nocy i utrzymywania współdziałania środków ogniowych oraz elementów ugrupowania bojowego w obronie														

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
		7. Prowadzenie działań w obronie rubieży zabezpieczającej rozwinięcie sił głównych do natarcia														
		OCENA ŚREDNIA - za działania obronne														
	5. Prowadzenie natarcia ze strzelaniem amunicją bojową:	1. Sprawność uzupełniania materiałowych środków walki i przygotowywania uzbrojenia do natarcia ze strzelaniem amunicją bojową.														
		2. Organizacja wyciągania kolumn i formowanie ugrupowania marszowego														
		3. Sprawność rozczłonkowywania kolumn marszowych w szyki bojowe														
		4. Poprawność pokonywania zapór inżynieryjnych pod osłoną ognia śmigłowców bojowych														
		5. Sprawność działania w ataku za strzelaniem amunicją bojową														
		6. Poprawność kierowania ogniem i utrzymywania współdziałania środków ogniowych oraz elementów ugrupowania bojowego														
		7. Utrzymywanie tempa natarcia i ciągłości współdziałania pomiędzy elementami ugrupowania bojowego i środkami wsparcia walki														
		8. Efektywność bojowa stosowanego manewru w walce														
		9. Sprawność przechodzenia z obrony do natarcia														
	6. Odpieranie nocnego kontrataku npla i wprowadzanie drugiego rzutu:	1. Poprawność działania w odpieraniu nocnego kontrataku nieprzyjaciela														
		2. Poprawność działania zgrupowań i odwodów specjalnych														
		3. Sprawność zabezpieczania i wprowadzania drugich rzutów do walki														
		4. Poprawność pokonywania węzłów zapór inżynieryjnych														
		5. Poprawność działania wojsk na sygnał napadu środkami chemicznymi														
		6. Prowadzenie zabiegów specjalnych po uderzeniach chemicznych npla														
	7. Natarcie w terenie trudnodostępnym i wyprowadzanie wojsk z walki oraz odtwarzanie zdolności bojowej	1. Poprawność działania w terenie trudnodostępnym z pokonywaniem kanału o uregulowanych brzegach														
		2. Poprawność prowadzenia działań rajdowych														
		3. Sprawność przechodzenia do pościgu za odstępującym nieprzyjacielem														
		4. Poprawność pokonywania narzutowych pól minowych nieprzyjaciela														
		5. Efektywność rozpoznania technicznego i ewakuacji techniki bojowej														
		6. Sprawność dowozu i odtwarzania zapasów materiałowego i technicznego zabezpieczenia														

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
		7. Udzielanie pomocy medycznej i ewakuacja porażonych w walce zaczepnej														
		8. Sprawność wyprowadzania wojsk z walki i odtwarzania zdolności bojowej														
	8.Pościg i forsowanie przeszkody wodnej przy współdziałaniu z taktycznym desantem śmigłowcowym:	1. Prowadzenie działań manewrowych w pościgu za ustępującym nieprzyjacielem														
		2. Poprawność działania oddziałów wydzielonych														
		3. Sprawność organizowania i załadowania wojsk taktycznego desantu śmigłowcowego														
		4. Poprawność lądowania i rozwijania oraz działania bojowego desantu śmigłowcowego														
		5. Sprawność współdziałania OW z desantem w walce o utrzymanie przepraw na przeszkodzie wodnej														
		6. Poprawność forsowania przeszkody wodnej przez siły główne i walki o poszerzenie przyczółka														
		7. Poprawność działania w utrzymywaniu opanowanej rubieży i zabezpieczaniu wprowadzenia do walki drugiego rzutu ZT														
		8. Poprawność działania zgrupowań i odwodów specjalnych podczas forsowania i na przyczółku														
		9. Prowadzenie zabiegów specjalnych po uderzeniach chemicznych npla.														
		10. Poprawność rozpoznania technicznego i ewakuacji oraz remontów techniki bojowej														
		11. Sprawność uzupełniania zapasów materiałowego i technicznego zabezpieczenia														
		12. Udzielanie pomocy medycznej i ewakuacja porażonych w walce														
	9.Rozwijanie natarcia z przyczółka ze strzelaniem amunicją bojową:	1. Sprawność uzupełniania materiałowych środków walki i przygotowywania uzbrojenia do natarcia ze strzelaniem amunicją bojową.														
		2. Poprawność przekraczania wojsk własnych przez wprowadzane siły do walki oraz współdziałania taktycznego i ogniowego.														
		3. Kierowanie ogniem i utrzymywanie współdziałania elementów ugrupowania bojowego i środków ogniowych wsparcia walki.														
		4. Taktyczna sprawność działania w natarciu na kolejne rubieże obrony npla														
		5. Poprawność przechodzenia do pościgu i działania w urozmaiconym terenie														
		6. Udzielanie pomocy medycznej i ewakuacja porażonych w walce														
		OCENA ŚREDNIA - za działanie zaczepne														
		1. Sprawność przechodzenia z natarcia w ugrupowanie obronne na opanowywanej rubieży														
		2. Sprawność organizacji i rozbudowy fortyfikacyjnej obrony w styczności z nieprzyjacielem														

1	2	3
	10. Odpieranie przeciwuderzenia i wyjście z walki:	3. Poprawność działania zgrupowania i odwodów specjalnych na rubieży zabezpieczenia wprowadzenia do walki ZT drugiego rzutu ZO
		4. Poprawność prowadzenia działań w obronie przy odpieraniu przeciwuderzenia oraz
		5. Sprawność wykonywania kontrataków i utrzymania rubieży zabezpieczenia wejścia do walki ZT drugiego rzutu ZO
		6. Sprawność wznowienia natarcia z ugrupowania obronnego
		7. Sprawność wyprowadzania wojsk z rejonów skażeń i ześrodkowywania w odwodzie ZO
		8. Poprawność odtwarzania zdolności bojowej w rejonach ześrodkowania
		OCENA ŚREDNIA- za działania defensywne
OCENA ŚREDNIA - za działania bojowe wojsk		
	1. Zabezpieczenie działań bojowych:	1. Rozpoznanie
		2. Obrona przed bronią masowego rażenia
		3. Powszechna obrona przeciwlotnicza
		4. Ubezpieczenie
		5. Zabezpieczenie inż.-saperskie
		6. Zabezpieczenie chemiczne
		7. Maskowanie
		8. Obrona p/rozp. i p/dywersyjna
		9. Walki radioelektronicznej
		10. Systemowo łączności
		11. Systemowo rakietowo-artyleryjskie
		12. Tajne dowodzenie
		OCENA ŚREDNIA
	2. Zabezpieczenie techniczne działań:	1. Organizacja i kierowanie działalnością służb technicznych
		2. Praktyczna użyteczność i poziom merytoryczny dokumentacji bojowej
		3. Sprawność techniczna sprzętu w oddziałach i pododdziałach
		4. Ukompletowanie sprzętu w należne wyposażanie i jego sprawność
		5. Działania elementów zabezpieczenia technicznego.
		OCENA ŚREDNIA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	3. Zabezpieczenie kwatermistrzowskie:	1. Planowanie i organizacja zabezpieczenia tyłowego														
		2. Organizacja i realizacja zaopatrywania wojsk w środki materiałowe														
		3. Organizacja żywienia i bytowania wojsk														
		4. Zabezpieczenie medyczne i ewakuacja porażonych w walce														
		OCENA ŚREDNIA														
	4. Działalność partyjno-polityczna:	1. Stan moralno-polityczny														
		2. Dyscyplina wojskowa														
		3. Planowanie, organizacja i kierowanie pracą partyjno-polityczną														
		OCENA ŚREDNIA														
	OCENA ŚREDNIA - za zabezpieczenie działań wojsk															
	OGÓLNA OCENA - ZA DZIAŁ II- działanie taktyczne wojsk															
	ŁĄCZNA OCENA - ZD DZIAŁ I i II - Działanie taktyczne dowództw, sztabów i wojsk															
	1. Strzelanie za dnia w obronie:	1. Z broni strzeleckiej do celów naziemnych														
		2. Z broni pokładowej trop do celów naziemnych														
		3. Z broni pokładowej czołgów do celów naziemnych														
		4. Artylerii i moździerzy														
		5. Artylerii przeciwlotniczej														
		6. Środków przeciwpancernych														
	2. Strzelanie nocne w obronie:	1. Z broni strzeleckiej do celów naziemnych														
		2. Z broni pokładowej trop do celów naziemnych														
		3. Z broni pokładowej czołgów do celów naziemnych														
		4. Artylerii i moździerzy														
		5. Środków przeciwpancernych														
		OCENA ŚREDNIA- za strzelania w obronie														
	3. Strzelanie w natarciu:	1. Z broni strzeleckiej do celów naziemnych														
		2. Z broni pokładowej trop do celów naziemnych														
		3. Z broni pokładowej czołgów do celów naziemnych														

III. STRZELANIE AMUNICJĄ BOJOWĄ.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
		4. Artylerii i moździerzy														
		5. Środków przeciwpancernych														
		OCENA ŚREDNIA - za strzelania w natarciu														
OGÓLNA OCENA - ZA DZIAŁ III - strzelanie amunicją bojową																
OCENA ZA ĆWICZENIE TAKTYCZNE																

ZESPOŁY KONTROLNO-BADAWCZE - dokonują systematycznej oceny ćwiczących i przedstawiają meldunki o realizacji zagadnień i osiąganiu celów szkoleniowych oraz ocenę działania na odprawie kierownictwa ćwiczenia, jak również po odprawie zespołowi omówienia pisemne sprawozdanie uwzględniające analityczno - syntetycznie problemy:

1. Pozytywne z określeniem w czym się one wyrażały i co się do tego przyczyniało.
2. Występujące nieprawidłowości i na czym one polegały oraz co było ich przyczyną.
3. Efektywność wykorzystywania możliwości bojowych dysponowanych sił i środków, w tym i wzmocnienia oraz wsparcia.
4. Wynikające wnioski i zadania do realizacji w procesi dalszej działalności organizacyjnej i szkoleniowej.

Ostatnie pisemne sprawozdanie za trzeci etap i materiały całościowe za działalność rodzajów wojsk i służb oraz elementów zabezpieczenia działań bojowych przekazać do 12.00 4.03.br zespołowi omówienia.

Do zestawienia wpisywać oceny cyfrowe z dokładnością do jednej dziesiątej i przekazywać zespołowi omówienia po zakończeniu każdego etapu ćwiczenia oraz w całości do zestawienia ogólnego - ostatecznie do 12.00 4.03.1985 roku.

SZEF SZTABU - ZASTĘPCA DOWÓDCY

gen.bryg. Henryk S Z U M S K I

Druk.Drukarnia Sztabu POW
ar zam 0[illegible]z dnia 21.01.85

44

BIBLIOTEKA NAUKOWA AGH WP
Archiwum Działu Zakładów Specjalnych
Nr ewid. 45593